

7. Усаченко Л. М. Теоретико-методологічні засади розвитку взаємовідносин органів державної влади з неурядовими організаціями : монографія / Л. М. Усаченко. – Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2008. – 343 с.

8. An introduction to... Consultation methods : [Electronic Resource] / Center for Assessment & Policy Development and MP Associates. – 2009. – Access Mode : <http://www.racialequitytools.org/resourcefiles/fifecouncil.pdf>.

9. Bovaird T. Public Management and Governance / Tony Bovaird, Elke Loffler (eds). – UK : London, Routledge, Taylor & Francis Group, 2003. – 255 p.

*Світлана ЄГОРИЧЕВА, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту ІПК ДСЗУ*

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ПРОЄКТНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

В умовах обмеженості фінансових ресурсів, що можуть бути спрямовані на місцевий розвиток, особливого значення набуває ефективність їх використання, що забезпечується зацікавленістю територіальних громад у реалізації проєктів за ініціативи самих громадян. У Полтавській області накопичений вже достатній досвід проєктного бюджетування, яке в останні роки набуває нових, інноваційних форм.

З 2017 року Полтавська обласна рада реалізує першу в Україні, та навіть і в Європі, програму партисипативного бюджетування (бюджету участі), дія якої поширюється на цілий регіон. Бюджет участі Полтавської області – це процес розвитку партнерських відносин між територіальними громадами та органами місцевого самоврядування, запровадження інноваційних механізмів залучення громадян до співпраці в бюджетному процесі, удосконалення громадських ініціатив, спрямованих на подолання пріоритетних та проблемних питань діяльності територіальних громад.

Обласну програму «Бюджет участі Полтавської області на 2017–2020 роки» було затверджено рішенням Полтавської обласної ради від 26 квітня 2017 року [1]. На виконання Програми передбачено використання коштів обласного бюджету, місцевих бюджетів, інших джерел. Обсяг фінансування Програми визначається щороку у межах наявних фінансових ресурсів обласного бюджету та бюджетів місцевого самоврядування. Прогнозований обсяг коштів з обласного бюджету на реалізацію програми становив на чотири роки 6354 тис. грн., максимальна вартість одного проєкту становить 100 тис. грн., при цьому проєкти-переможці на 50 відсотків повинні фінансуватися з відповідного місцевого бюджету. Але наприкінці 2018 року до фінансової частини програми було внесено суттєві корективи, згідно з якими втричі збільшено її фінансування з обласного бюджету на 2019-2020 роки (у цілому, до 14,7 тис. грн.).

У процесі виконання програми передбачається досягнення таких результатів:

- створення механізму реалізації партнерських відносин між територіальними громадами та органами місцевого самоврядування;
- запровадження інноваційних механізмів залучення громадян до співпраці в бюджетному процесі;
- залучення жителів до процесу прийняття рішень органів місцевого самоврядування;
- формування довіри громадян до органів місцевого самоврядування;
- підвищення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування;
- підвищення рівня прозорості процесу прийняття рішень шляхом надання жителям області можливості безпосереднього впливу на бюджетну політику;
- вирішення питань, які найбільше хвилюють членів територіальних громад області.

У регіональній програмі «Бюджет участі» може взяти участь кожен житель Полтавської області. Учасник має подати заявку на реалізацію власного проєкту в галузі житлово-комунального господарства, спорту та туризму, культури та освіти, енергозбереження, безпеки та громадського порядку, навколишнього середовища. Ініціатива повинна знайти підтримку тридцяти мешканців області. Далі, шляхом рейтингового голосування, визначаються переможці й відбувається реалізація відібраних проєктів.

У 2019 році відбулося удосконалення інституційного забезпечення бюджету участі. Так, розпорядженням голови Полтавської обласної ради було затверджено Положення «Про супровід та реалізацію проєктів бюджету участі Полтавської області», в якому увага приділялася і забезпеченню підтримки процесу підготовки проєктів та інформаційній підтримці шляхом використання ІКТ [2]. У Положенні було регламентовано створення пунктів супроводу бюджетів участі; проведення інформаційно-промоційної кампанії; створення та діяльність локальних груп з питань бюджету участі; порядок підготовки та подання проєктів; порядок розгляду та перевірки проєктів; голосування за проєкти; встановлення результатів та визначення переможців; хід реалізації проєктів та порядок звітування.

Електронною платформою для реалізації бюджету участі Полтавської області був обраний веб-сервіс «Громадський бюджет. Платформа електронної демократії», створений у рамках швейцарсько-української програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що реалізується Фондом Східна Європа у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України та фінансується Швейцарією. Органи місцевого самоврядування приєднуються до платформи безкоштовно. На платформі розміщується вся інформація про актуальні умови конкурсів та подані мешканцями області проєкти.

Для ознайомлення громадян з умовами конкурсу на сайті Полтавської обласної ради створено рубрику «Бюджет участі». Рубрика містить інформацію про бюджет участі, апікаційну форму проєкту, бланк аналізу проєкту, бланк голосування, перелік пунктів для голосування, інструкцію з електронного голосування. Аналіз свідчить про успішність запровадженої Полтавською обласною радою програми бюджету участі й збільшення кількості поданих та відібраних проєктів (табл. 1), що говорить про зростання громадянської активності мешканців області. Географія проєктів розширюється. Так, у 2018 році переможці

(60 проєктів) представляли 15 районів Полтавської області, у 2019 році переможці (71 проєкт) представляли вже 17 районів. Найактивніше подавалися проєкти із Гадяцького району (12 переможців). У 2019 році за найпопулярніший проєкт «Освітлення пішохідних переходів – турбота про жителів Карлівщини» проголосувало 10 115 осіб. За останній, 41-й проєкт «Реконструкція водопроводу в селі Лютівка Решетилівського району» проголосувало 516 громадян.

Таблиця 1
Показники реалізації обласної програми
«Бюджет участі Полтавської області на 2017–2020 роки»

Показники	2017	2018	2019	2020	Разом
Прогнозований обсяг коштів з обласного бюджету, тис. грн.	135	2 068	2073	2078	6354
Фактичний обсяг коштів з обласного бюджету, тис. грн.	135	2 190	6 190	6 190	14 705
Кількість проєктів на голосування, шт.	189	260	200	...	649
Кількість проєктів-переможців, шт.	42	60	71	...	173

Одночасно, варто зазначити, що вдосконалення роботи над підготовкою та реалізацією бюджетів участі у Полтавській області продовжується. У 2019 році Полтавською обласною радою було ініційовано запровадження шкільного громадського бюджету і затверджене відповідне Положення, яким визначено основні вимоги до його організації та впровадження [3].

Шкільний громадський бюджет Полтавської області визначено як процес взаємодії органів місцевого самоврядування з молоддю, спрямований на залучення учнів системи закладів загальної середньої освіти Полтавської області віком від 14 до 18 років до участі в бюджетному процесі шляхом подання ними проєктів та проведення відкритого громадського голосування за такі проєкти з подальшим фінансуванням їхньої реалізації. Проєкт реалізується у рамках програми «Бюджет участі Полтавської області на 2017 – 2020 роки». На його реалізацію передбачено один мільйон гривень з обласного бюджету (до 50 тис. грн. на кожний проєкт).

Завданнями шкільного бюджету участі є: підтримка реалізації концепції Нової української школи; підвищення рівня довіри молоді до процесів прийняття рішень органами місцевої влади; їх залучення до процесів врядування; підвищення рівня інформованості та обізнаності молоді у сфері громадського бюджетування та молодіжної партиципації.

Функції організації, підготовки та виконання основних завдань та заходів щодо впровадження та реалізації шкільного громадського бюджету покладено на локальні групи з питань бюджету участі – постійно діючі консультативно-дорадчі колегіальні органи, які створено розпорядженням голови відповідної районної ради для організації, підготовки та виконання основних заходів та завдань щодо впровадження та реалізації бюджету участі в Полтавській області.

На початку вересня 2019 р. облрадою для школярів був проведений семінар-тренінг щодо підготовки проєктів, сто учасників якого були відібрані на основі

заявок-анкет. Зрештою, у рамках шкільного громадського бюджету Полтавської області було подано 160 проєктів, проголосувати за які можна було лише електронним шляхом на платформі «Громадський бюджет». Майже 80% проєктів було подано школярами сіл та селищ області.

Інноваційним напрямом проєктного бюджетування на засадах е-демократії стала реалізація у 2019 році Всеукраїнського громадського бюджету Полтавської області на основі Положення, затвердженого розпорядженням голови Полтавської обласної державної адміністрації [4]. Запровадження цієї програми було спрямовано на активізацію участі громадян у підготовці, оцінюванні та відборі інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, які реалізуються за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку.

Інформація щодо сутності та механізму втілення цієї ініціативи розміщена на сайті Полтавської ОДА, проілюстрована інфографікою щодо етапів процесу реалізації Всеукраїнського громадського бюджету. Голосування за подані проєкти здійснюється лише в електронному вигляді на платформі «Громадський бюджет». У 2019 році на конкурс було направлено 19 проєктів, за які було подано 18560 голосів. Найбільшу кількість голосів (8250) набрав проєкт «Впровадження сучасних інформаційних технологій для створення безпечного середовища громади Кременчука», який і став переможцем.

Отже, за результатами дослідження можна стверджувати, що розвиток механізму проєктного бюджетування у Полтавській області відбувається на засадах демократії участі, поєднаної з використанням сучасних інформаційних технологій. Е-демократія дає змогу посилити ініціативність та залученість громадян до публічного життя на місцевому рівні; поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, а також підзвітність демократичних інститутів; привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень шляхом проведення публічних консультацій щодо обласного бюджету, опрацювання проєктів місцевого розвитку, контролю за їх реалізацією.

Список використаних джерел:

1. Про обласну програму «Бюджет участі Полтавської області на 2017–2020 роки» : рішення Полтавської обласної ради від 26.04.2017 р. №445. URL: https://rada.info/upload/users_files/22547012/6ee4e58f7ece8def1d75c194ba521439.pdf.

2. Про затвердження Положення про супровід та реалізацію проєктів бюджету участі Полтавської області : розпорядження голови Полтавської обласної ради від 02.08.2019 р. №167. URL: <https://oblrada-pl.gov.ua/budgetuchasti/pologennya2019.pdf>.

3. Положення про супровід та реалізацію проєктів шкільного громадського бюджету Полтавської області : розпорядження голови Полтавської обласної ради від 05.08.2019 р. №169. URL: https://oblrada-pl.gov.ua/budget_uchasti/pologennya_SGB.pdf.

4. Про затвердження Положення про порядок ініціювання та подання проєктів Всеукраїнського громадського бюджету Полтавської області: розпорядження голови Полтавської обласної державної адміністрації від 10.09.2019 р. №662. URL: http://www.adm-pl.gov.ua/sites/default/files/upload/departamen_iform_diyalnosti/vgb.pdf.